

Spółdzielnia jest zrzeszeniem osób i różni się w znaczny sposób od innych form prowadzenia działalności gospodarczej, które określane są, jako kapitałowe. Zgodnie z prawem spółdzielczym: „... spółdzielnia prowadzi działalność gospodarczą na zasadach rachunku ekonomicznego, przy zapewnieniu korzyści członkom”.

Zrzeszenie osób oznacza, iż grupa osób mających podobne cele - potrzeby podejmuje próbę racjonalnego ich zrealizowania. Członkowie większości spółdzielni dla realizacji wspólnie zdefiniowanych potrzeb i celów podejmują decyzje o prowadzeniu przez spółdzielnię działalności gospodarczej, tworząc w tym celu strukturę gospodarczą zwaną często przedsiębiorstwem spółdzielczym. Sens istnienia spółdzielni polega na tym, iż członkowie, którzy są jednocześnie użytkownikami spółdzielni działając wspólnie uzyskują takie korzyści, których nie mogliby uzyskać działając w pojedynkę. Jeżeli na dłuższą metę spółdzielnia nie jest w stanie zapewnić użytkownikom - członkom korzyści - jej istnienie traci sens.

Spółdzielnia nie może być traktowana tak jak inna firma. Wybitny francuski teoretyk i praktyk spółdzielczości Karol Gide stwierdził, iż:

„Spółdzielnia, która jest tylko przedsiębiorstwem, jest złym przedsiębiorstwem”

W stwierdzeniu tym zawiera się sens funkcjonowania podmiotu gospodarczego, jakim jest spółdzielnia oraz to, co odróżnia działalność gospodarczą prowadzoną przez spółdzielnię i inne podmioty.

Podstawowe, specyficzne elementy działalności gospodarczej spółdzielni:

Przedsiębiorstwo użytkowników a nie kapitału: Najważniejszą cechą odróżniającą prowadzenie działalności gospodarczej w spółdzielni i firmach kapitałowych jest cel jej prowadzenia.

Np. w najprostszym przypadku spółdzielni zrzeszającej producentów rolnych, celem jest zakup środków do produkcji rolniczej po najniższej możliwej cenie, oraz uzyskanie maksymalnej ceny zbytu na produkty rolne wytworzone przez członków spółdzielni. Spółdzielnia jest postrzegana, jako przedłużenie gospodarstwa rolnego. Cena wypłacona członkom za ich produkty równa jest nadwyżce pozostałej po opłaceniu wszystkich kosztów związanych z wprowadzeniem produktów na rynek. Natomiast cel przedsiębiorstwa niespółdzielczego, koncentruje się na uzyskaniu jak najwyższych zysków od zainwestowanego kapitału. Zatem produkty rolne postrzegane są tak jak inne towary na rynku, a co zatem idzie stanowią często poważny czynnik kosztów. Kierownicy przedsiębiorstw typu niespółdzielczego starają się, zatem maksymalnie obniżyć ceny produktów skupowanych od rolników - obniżając w ten sposób koszty i zwiększając zysk swojej firmy. Aktywne zainteresowanie zarządzaniem i wynikami ekonomicznymi, będzie większe ze strony członka spółdzielni rolniczej, ponieważ jego egzystencja w dużej mierze zależy od sukcesu spółdzielni. Udziałowiec w przedsiębiorstwie typu niespółdzielczego może nie potrzebować dóbr lub usług oferowanych przez przedsiębiorstwo. Jak długo otrzymywać będzie godziwy zysk od swego wkładu. Rodzaj działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwo nie ma dla niego większego znaczenia.

W przedsiębiorstwach (firmach) kontrolowanych przez kapitał, prowadzenie działalności służy wypracowaniu zysku. Zysk dla inwestorów - właścicieli przedsiębiorstwa kapitałowego jest najważniejszą korzyścią a dla zarządzających najważniejszym celem.

W przypadku spółdzielni celem jest prowadzenie działalności przynoszącej korzyści członkom - użytkownikom. Korzyści te w ten czy inny sposób zmierzają do poprawy funkcjonowania i zwiększenia zysków w gospodarstwach poszczególnych członków.

Bez zrozumienia istoty różnicy działalności gospodarczej nie ma sensu zabierać się do zarządzania spółdzielnią, nie ma też sensu krytyka tej formy działalności gospodarczej.

Spółdzielnie są zrzeszeniem osób, podczas, gdy przedsiębiorstwa kapitałowe są zrzeszeniem bezimiennego kapitału. Bardzo często zdarza się, iż osoby - członkowie zakładający lub przyłączający się (wstępujący) do spółdzielni mają już własne firmy, lecz potrzebują do ich funkcjonowania pewnych specyficznych usług, produktów lub innych korzyści, które mogą osiągnąć samodzielnie, lecz opłaca się im osiągnąć je wspólnie.

Członkowie to zarazem właściele i użytkownicy spółdzielni: Od członków wymaga się, aby byli klientami swojej spółdzielni - gdyż tylko wtedy jej funkcjonowanie ma sens i tym różni się spółdzielnia, jako organizacja użytkowników od przedsiębiorstwa kapitałowego.

Rodzaj działalności gospodarczej prowadzonej przez spółdzielnię oraz sposób jej prowadzenia zostaje ustalony przez członków spółdzielni, przyjęty podczas walnego zgromadzenia i zapisany w statucie. Zapis dotyczący rodzaju działalności i sposobu funkcjonowania spółdzielni oraz korzyści członków należą do najważniejszych, gdyż mówią o sensie istnienia spółdzielni.

Odpowiedzialność finansowa członków spółdzielni: Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni do wysokości posiadanych udziałów, co oznacza ograniczone ryzyko finansowe poszczególnych użytkowników. Wszyscy członkowie dobrze zorganizowanej i funkcjonującej spółdzielni mają jednak interes w tym, aby kondycja należącej do nich firmy była jak najlepsza. Tylko w takim wypadku mogą oni liczyć na realizację różnorodnych korzyści (celów spółdzielni), dla osiągnięcia, których zostali członkami.

Projekt finansowany był ze wsparciem Komisji Europejskiej. Niniejsze materiały odzwierciedlają wyłącznie poglądy Autora, zaś Komisja Europejska nie może ponosić żadnej odpowiedzialności za wykorzystanie w jakikolwiek sposób informacji zawartych w nich.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.